

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové, JUDr. Zdeňka Kühna, Mgr. Daniely Zemanové a Mgr. et Ing. et Bc. Radovana Havelce v právní věci žalobce: **A. G.**, zastoupen Mgr. Bc. Ivo Nejezchlebem, advokátem se sídlem Joštova 4, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 12. 6. 2007, č. j. OAM-1374/VL-20-ZA05-2006, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 19. 12. 2007, č. j. 56 Az 120/2007 - 23,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 19. 12. 2007, č. j. 56 Az 120/2007 - 23, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.

Rozhodnutím ze dne 12. 6. 2007, č. j. OAM-1372/VL-20-ZA05-2006, žalovaný neudělil žalobci mezinárodní ochranu podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“).

Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce v rozsahu výroků o neudělení azylu podle § 12 zákona o azylu a neudělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu. Namítal, že žalovaný svým postupem v řízení porušil řadu ustanovení zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

Dále žalobce nesouhlasil s tím, že žalovaný zpochybnil jeho důvěryhodnost. Důvody, pro něž tak žalovaný učinil, nebyly dostatečné pro to, aby vyvrátily žalobcův příběh. Jestliže shledal žalovaný rozpor ve výpovědích žalobce a jeho otce týkající se data,

kdy se měl jeho otec dozvědět o potížích žalobce a jeho bratra, pak podle žalobce nešlo o důvod pro zamítnutí jeho žádosti, protože jde o takové skutečnosti, které si s odstupem času nelze správně vybavit. Nesouhlasil ani s tím, že by jeho odjezd ze země původu byl bezproblémový. Takový nebyl ani jeho návrat do země původu, který nelze vnímat jako vyhledání ochrany státu. Šlo o nevyhnutelný krok k tomu, aby se mohl zasnoubit. Obavy z pronásledování i nadále pociťoval.

Žalobce pak zdůraznil, že žalovaný neopatřil dostatečné podklady pro své rozhodování a nedostatečně vyhodnotil přístup ke spravedlnosti a k nápravě, omezil se na pouhou citaci zpráv dokládajících možnost podat stížnost či obrátit se na nově zřízený úřad ombudsmana. Tyto informace jsou kusé a nedostatečně řeší otázku, zda státní orgány země jeho původu byly schopny odpovídajícím způsobem zajistit ochranu před žalobcem tvrzeným pronásledováním.

Žalobce závěrem odkázal na pravidlo „*benefit of doubt*“/„kladné rozhodnutí v případě pochybností“ zakotvené v příručce UNHCR k Postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků. Podle uvedené příručky jsou předpoklady pro uznání žádosti jako oprávněné důvěryhodnost žadatele a prověření veškerých dostupných důkazů. Žalovaný jeho důvěryhodnost zpochybnil nedostatečně a přesto, že prověřil různé zprávy o zemi původu, pro odůvodnění svého rozhodování vybral jen některé z informací a s negativními informacemi se nevypořádal.

II.

Krajský soud v Brně žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl rozsudkem ze dne 19. 12. 2007.

Neshledal, že by žalovaný pochybil při zjišťování skutkového stavu. Žalobci byl poskytnut dostatečný prostor, aby uvedl vše, co považoval za důležité pro rozhodování o jeho žádosti, otázky mu byly kladeny v souvislosti s jím tvrzenými skutečnostmi tak, aby byly zjištěny všechny azylově relevantní skutečnosti. Žalovaný si opatřil další podklady pro své rozhodování (Zprávu Ministerstva zahraničí USA, Informace MZV, Informace Kanadské rady pro imigraci a uprchlíky, informace ČTK). S těmito podklady žalobce seznámil a umožnil mu vyjádřit se k nim.

Pokud žalobce ve správním řízení tvrdil, že zemi původu opustil z důvodu problémů, které byly způsobeny jeho členstvím v opoziční straně HŽK, které měly spočívat v opakovaném napadení a v chystaném falešném obvinění z únosu dítěte jednoho z členů ochranky ministra vnitra, krajský soud se ztotožnil i s názorem žalovaného, že žalobce neshledal popsané důvody pronásledování z politických důvodů věrohodnými. Tento závěr lze podle krajského soudu odůvodnit konfrontací výpovědi žalobce s informacemi o zemi původu a nesrovnalostmi ve výpovědi žalobce a jeho otce, který zároveň s ním žádal o udělení azylu. Některé skutečnosti, jež žalobce uvedl ve správním řízení, se jeví málo pravděpodobné. Podle informace Kanadské rady pro migraci a uprchlíky (odvolávající se na informaci Vysokého komisaře organizace spojených národů pro uprchlíky) č. AMN42335.E z 5. 2. 2004 nebyli členové nebo vůdci politických stran

vystaveni diskriminaci nebo zvláštním problémům či obtížím na základě svého členství v jakékoli politické straně.

Za nevěrohodné krajský soud označil tvrzení žalobce o tom, že měl být v zemi původu falešně obviněn z únosu dítěte. Žalobce totiž mohl v roce 2004 vycestovat z vlasti a v roce 2005 se tam mohl opět vrátit za účelem zásnub. To vždy letecky a s vlastním cestovním dokladem. Tvrzení žalobce, že o jeho návratu nikdo nevěděl, protože mu pomohl známý, považoval krajský soud vzhledem ke kontrolám běžným v letecké dopravě za nepravděpodobné. Pokud by hrozba obvinění byla reálná, žalobce by se tomuto nebezpečí jistě nevystavoval.

K žalobní námitce, že důvody, pro které žalovaný zpochybnil důvěryhodnost žalobce, nejsou dostatečně závažné, krajský soud uvedl, že rozpor ve výpovědích žalobce a jeho otce ohledně časového údaje, kdy se měl jeho otec dozvědět o chystaném falešném obvinění žalobce a jeho bratra, krajský soud uvedl, že tento rozpor není jediný. Žalovaný tento rozpor ve výpovědích zmínil pouze jako jednu z nesrovnalostí a nejednalo se o jediný důvod pro zpochybnění důvěryhodnosti žalobce. Krajský soud uzavřel, že skutečnosti tvrzené žalobcem samy o sobě a rovněž ve vztahu k informacím získaným z dalších podkladů opatřených žalovaným a dále skutečnosti tvrzené jeho otcem jsou natolik rozporuplné, že znemožňují, aby u žalobce byly shledány podmínky pro udělení mezinárodní ochrany ve formě azylu podle § 12 zákona o azylu.

Za zcela zásadní označil krajský soud skutečnost, že žalobce pobýval na území ČR již od března 2004 na základě opakovaně prodlužovaného víza za účelem zaměstnání. Poslední vízum mu vypršelo v březnu roku 2006, po té se žalobce zdržoval na území ČR bez povolení a teprve v prosinci, když neměl jinou možnost legalizace svého pobytu, požádal o udělení mezinárodní ochrany. Krajský soud v této souvislosti odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu.

Dále krajský soud rovněž zdůraznil, že žalobce se své problémy nepokusil řešit v rámci dostupných prostředků v zemi původu.

Pokud jde o výrok, jímž žalovaný neudělil žalobci doplňkovou ochranu podle § 14a zákona o azylu, krajský soud se ztotožnil se žalovaným v tom, že nebylo shledáno, že by žalobci v případě návratu hrozila vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 zákona o azylu. Z informací o zemi původu nevyplývá, že by členové opozičních stran byli v zemi původu perzekuováni takovým způsobem, aby to představovalo ohrožení vážnou újmou. Výpověď žalobce přitom byla shledána nevěrohodnou. I v této souvislosti krajský soud připomněl legální odchod žalobce ze země původu a jeho bezproblémový návrat a opětovný odchod.

III.

Žalobce (dále též stěžovatel) napadl zamítavý rozsudek kasační stížností. Jako důvody kasační stížnosti označil vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto

důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit [§ 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s.]. Pokud jde o otázku přijatelnosti kasační stížnosti, stěžovatel uvedl, že postupem krajského soudu byl porušen zákon v neprospěch stěžovatele, přičemž toto porušení dosáhlo takové intenzity, že to mělo vliv na rozhodnutí soudu ve věci samé.

Namítl, že při zjišťování skutkového stavu věci byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem. Správní orgán se přezkoumatelným způsobem nevypořádal s předloženým důkazním materiálem. Stěžovatel ve snaze prokázat svá tvrzení předložil správnímu orgánu řadu listinných důkazů, k jejichž provedení správní orgán bez bližšího vysvětlení nepřistoupil. Obsah těchto listin mohl správní orgán posoudit teprve poté, co by nechal zpracovat jejich překlad, což neučinil.

Dále stěžovatel vyjádřil nesouhlas se závěry správního orgánu o tom, že své obtíže nadhodnocoval. Jestliže k tomuto závěru správní orgán dospěl na základě skutečnosti, že se stěžovatel do země původu bez potíží vrátil a zase vycestoval, namítl, že se tak stalo pouze za účelem vyřízení nového cestovního dokladu, bez něž by nemohl v zahraničí pobývat. Jeho vycestování a vyřízení cestovního dokladu bylo možné pouze díky pomoci jeho přátel, ilegálně a díky korupčnímu jednání jednoho z úředníků. Vycestování oficiální cestou by možné nebylo. Tyto skutečnosti by měly být patrné z obsahu správního spisu, zejména z protokolu o pohovoru.

Konkrétně krajskému soudu vytkl to, že skutečnost, že stěžovatel požádal o udělení azylu až po uplynutí určité doby jeho pobytu na území České republiky, snižuje hodnověrnost stěžovatelem uváděných důvodů pro udělení azylu. Pro stěžovatele bylo podstatné, že mohl bezpečně pobývat mimo zemi původu a skutečnost, že toho dosáhl vlastním přičiněním (tak, že si v České republice opatřil zaměstnání), mu nelze přičítat k tíži.

Konečně stěžovatel namítl, že krajský soud k jeho tvrzením nepřihlédl, ačkoli je uplatnil v podané žalobě.

Navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti poukázal na to, že stěžovatel ve správním řízení listinné důkazy nepředložil a dále na to, že stěžovatel žádal o udělení mezinárodní ochrany v z důvodu potřeby legalizace jeho pobytu. Pokud by byla možnost křivého obvinění skutečně reálným nebezpečím, stěžovatel by se návratem do vlasti, byť za účelem zásnub, tomuto nebezpečí nevystavoval. Podle žalovaného nepředložil stěžovatel nic, čím by závěry o nesplnění důvodů pro udělení azylu nebo doplňkové ochrany zpochybnil, a proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

IV.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje

vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

K podrobnějšímu vymezení institutu přijatelnosti kasační stížnosti ve věcech azylu (mezinárodní ochrany) lze pro stručnost odkázat např. na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, publikované pod č. 933/2006 Sb. NSS. Podle tohoto usnesení se o případ přijatelnosti kasační stížnosti může jednat mj. tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do právního postavení stěžovatele; příkladem toho může být např. hrubé pochybení krajského soudu v jednotlivém případě při výkladu hmotného či procesního práva. Nejvyšší správní soud z níže uvedených důvodů shledal, že se o tento případ jedná v souzené věci, a proto dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná a je tedy zapotřebí se jí meritorně zabývat.

Kasační stížnost je důvodná.

V.

Ze správního spisu vyplývá, že při pohovoru dne 28. 12. 2006 stěžovatel popsal svoje problémy tak, že v roce 1998 se stal (stejně jako jeho otec) členem právě vznikající strany HŽK, jejímž předsedou byl K. D. V letech 2000 až 2003 se účastnil volebních kampaní. V únoru roku 2003 jako pozorovatel za HŽK u prezidentských voleb zjistil, že do daného volebního okrsku přišlo volit 15 mladíků, kteří tam však dle svého bydliště nepatřili. Stěžovatel zabavil jejich doklady, s čímž nesouhlasil předseda volební komise. Následně došlo ke rvačce spolupracovníků předsedy volební komise a lidí, kteří přišli na pomoc stěžovateli. Rvačku někdo natočil na videokameru, kterou ale předsedovi spolupracovníci rozbili. Stěžovatel po prvním kole voleb mladíkům jejich doklady vrátil. Nicméně došlo k výměně předsedy volební komise pro druhé kolo voleb. Druhým předsedou se stal člen ochranky ministra obrany, který však nebyl občanem země původu a podle volebního zákona nemohl tuto funkci zastávat. Během druhého kola prezidentských voleb se stěžovatel dozvěděl, že má být spolu se svým bratrem zatčen kvůli tomu, že údajně vyhrožovali únosem synovi onoho druhého předsedy volební komise. Následně se s bratrem dva měsíce skrývali a později odjeli se svým otcem ze země původu do České republiky.

Stěžovatel rovněž uvedl, že se účastnil mnoha volebních mítinků opozičních stran, na nichž došlo k zadržování aktivistů, kteří tam vystupovali. Stěžovatel však zadržen nikdy nebyl. Rovněž popsal potyčku, k níž došlo, když před druhým kolem prezidentských voleb se dozvěděli, že někdo rozdává peníze voličům.

Své postavení ve straně HŽK stěžovatel popsal tak, že byl řadovým členem, v době voleb byl za tuto stranu pověřován dozorem nad průběhem voleb a dělal i ochranku kandidátovi jejich strany.

Stěžovatel se v zemi původu obával, že bude následně po popsáních událostech křivě obviněn. Zopakoval, že byl v průběhu voleb fyzicky napaden a mezi prvním a druhým kolem voleb došlo k incidentu, kdy se na něj a jeho bratra pokusila neznámá

osoba najet autem. Rvačku, k níž během voleb došlo, nikomu nehlásil, protože všechny silové orgány jsou pod vlivem vládní strany. V případě návratu do země původu se obával pomsty ze strany stoupenců prezidenta R. K. za to, že jmenovaného prezidenta nepodporoval.

Dále žalobce sdělil, že v roce 2005 se do země původu vrátil z důvodů zásnub. Problémy s návratem neměl. O jeho návratu nikdo nevěděl, i když cestoval letadlem. Pomohl mu prý známý z Úřadu státní bezpečnosti. Do země původu se stěžovatel nevracel natrvalo, jen aby si vyřídil své soukromé záležitosti. Při pobytu se ale skrýval. Zároveň se dozvěděl, že v době jejich nepřítomnosti se na ně ptal policista, člen milice i člen ochranky ministra vnitra, jehož synovi měli údajně vyhrožovat.

Konečně stěžovatel uvedl, že jeho bratr, který se do země původu vrátil z důvodu vyřízení nového cestovního dokladu, byl při přechodu ze země původu do Gruzie zbit pohraničníky. Hranici do Gruzie nakonec přešel nelegálně.

V žalobou napadeném rozhodnutí žalovaný dospěl k závěru, že stěžovatel ve správním řízení neuvedl žádné relevantní skutečnosti, na základě nichž by bylo možné učinit závěr, že byl v zemi původu pronásledován za uplatňování politických práva svobod. Žalovaný v souvislosti s potížemi tvrzenými stěžovatelem rovněž připomněl, že stěžovatelův otec, který rovněž požádal o udělení mezinárodní ochrany, odůvodňoval svůj odchod ze země původu obavou o životy svých synů, protože plánované obvinění svých synů považoval za prostředek, kterým se stoupenci vládnoucí strany v zemi původu chystali umlčet především jeho.

Tvrzení stěžovatele a jeho otce však žalovaný označil za neprokázané a konstatoval, že stěžovatel žádnému pronásledování, a to ani plánovanému obvinění z únosu, při konání voleb vystaven nebyl. Tento závěr založil jednak na tom, že při porovnání výpovědi stěžovatele a jeho otce byly zjištěny rozpory ohledně okolností, které nastaly po té, co se stěžovatel a jeho otec měli dozvědět o plánovaném obvinění. Pokud by byly stěžovatelem popsane hrozby reálné, pak jejich původcům nic nebránilo v tom, aby je uskutečnili již v průběhu voleb. Žalovaný dále poukázal na Informaci Kanadské rady pro imigraci a uprchlíky č. AMN42335.E, z 5. 2. 2004, a v ní citovaného vyjádření Vysokého komisaře Organizace spojených národů pro uprchlíky (UNHCR) ze září 2003, podle něhož v době vydání tohoto vyjádření nebyly členové politických stran vystaveni diskriminaci a dále na informaci Ministerstva zahraničí USA za rok 2006 z 6. 3. 2007, podle níž se vláda v zemi původu nedopustila žádných politicky motivovaných zabití a nebyly hlášeny případy politických vězňů. Žalovaný rovněž zdůraznil, že stěžovatel i jeho bratr se krátce a bez problémů do země původu vrátili, přičemž zpochybnil, že by o jeho návratu nikdo nevěděl, neboť do i ze země původu cestoval letecky. Stěžovatelův bratr si dokonce v zemi původu vyřídil i nový pas. Žalovaný se rovněž pozastavil nad tím, že stěžovatel neoznámil příslušným úřadům v zemi původu incident o uplácení voličů, přestože podávání stížností na postup úředních osob k soudnímu systému a k úřadu ombudsmana je v zemi původu běžné.

S ohledem na uvedené a dále vzhledem k tomu, že stěžovatel nepožádal o udělení mezinárodní ochrany bezprostředně po příchodu do ČR, žalovaný dospěl k závěru,

že stěžovatelova výpověď je naprosto nevěrohodná. Skutečnosti, které stěžovatel uvedl, tak nemohly být podřaditelné důvodům pro udělení azylu podle § 12 písm. a) a b) zákona o azylu. Skutečnou pohnutkou stěžovatele totiž byla snaha o legalizaci dalšího pobytu na území ČR.

V úvaze o neudělení doplňkové ochrany podle § 14a zákona o azylu, žalovaný uvedl, že stěžovateli nehrozí žádná závažná újma ve smyslu § 14a odst. 2 zákona. Znovu zdůraznil, že výpověď stěžovatele zhodnotil jako nevěrohodnou a že pohnutky stěžovatele k odchodu ze země původu byly zcela odlišné. Opět poukázal na bezproblémový odchod stěžovatele ze země původu a jeho krátkodobý bezproblémový návrat.

VI.

S ohledem na shora popsané závěry žalovaného je podstatné, že stěžovatel v žalobě napadl postup žalovaného při opatrování podkladů pro rozhodnutí ve správním řízení, resp. zpochybňoval, že by žalovaným shromážděné důkazy byly dostatečné pro závěr o nevěrohodnosti jeho výpovědi.

V této souvislosti je dále podstatné, že sám žalovaný v rozhodnutí připomněl, že zároveň se stěžovatelem žádal o udělení mezinárodní ochrany i stěžovatelův otec. Ten svou žádost odůvodňoval především obavami o životy svých synů, přičemž jejich chystané křivé obvinění z únosu považoval za prostředek, kterým vládní strana chtěla umlčet především jeho. Z toho je zřejmé, že pro posouzení důvodů pro udělení mezinárodní ochrany stěžovateli bylo nezbytné posoudit i skutečnosti, o něž opíral svou žádost o udělení mezinárodní ochrany otec stěžovatele.

Toho si byl žalovaný zjevně vědom, protože do správního spisu vedeného v řízení o žádosti stěžovatele založil i kopii protokolu o pohovoru vedeného s otcem stěžovatele a v rozhodnutí o neudělení mezinárodní ochrany stěžovateli konstatoval i to, že tvrzení stěžovatelova otce nepovažoval za prokázané. Ve skutečnosti však žalovaný v žalobou napadeném rozhodnutí zohledňoval tvrzení stěžovatelova otce pouze, pokud konstatoval rozpor mezi jeho výpovědí a výpovědí stěžovatele. Zcela pominul tvrzení stěžovatelova otce o potížích, kterým byl v zemi původu vystaven on sám, a o důvodech, proč se tak mělo dít, přestože potíže stěžovatele (chystané křivé obvinění z únosu) mohlo být důsledkem aktivit nejen samotného stěžovatele, ale především stěžovatelova otce.

Zároveň pak žalovaný pominul, že, jak vyplývá i z předmětného protokolu o pohovoru, stěžovatelův otec předložil v řízení na podporu svých tvrzení několik listinných důkazů - novinových článků a volebních průkazů. S ohledem na shora uvedenou skutkovou provázanost důvodů, pro které stěžovatel a jeho otec žádali o udělení mezinárodní ochrany, je pak zřejmé, že provedení důkazů listinami, které navrhl stěžovatelův otec, mohlo mít význam i při rozhodování o žádosti stěžovatele.

V tomto směru lze pak chápat i kasační námitku stěžovatele poukazující na to, že ve správním řízení předložil množství dokumentů tak, že touto námitkou především poukázal na skutečnost, že žalovaný nijak při svém rozhodování nezohlednil četné důkazní

návrhy učiněné stěžovatelovým otcem, přestože si byl zcela jistě onou skutkovou provázaností obou případů vědom.

Důvodností této námitky se pak zdejší soud zabýval ve vztahu k samotnému rozhodnutí žalovaného ve věci žádosti stěžovatelova otce ve svém rozsudku č. j. 1 Azs 59/2008 - 53, jímž ke kasační stížnosti zrušil rozsudek, kterým krajský soud zamítl žalobu stěžovatelova otce. V podrobnostech pak na tento rozsudek Nejvyšší správní soud odkazuje; na tomto místě postačí pouze stručně konstatovat, že žalovaný se důkazními návrhy stěžovatelova otce blíže nezabýval, konkrétně při pohovoru se stěžovatelem přesně nezjišťoval, zda byla ve správním řízení dána potřeba provedení těchto důkazů či nikoli a jeho závěr o tom, že tyto důkazy neprovede, proto nebyl dostatečně odůvodněn.

V této souvislosti nelze dále přehlédnout, že ve správním spise je rovněž založena fotokopie novinového článku, pořízená žalovaným dne 7. 12. 2006, a s připojeným podpisem stěžovatele stvrzujícím, že uvedeného dne převzal zpět originál. Stejně tak je ve spise i fotokopie průkazu, rovněž pořízená dne 7. 12. 2006 a podepsaná stěžovatelem.

Stěžovatel sice při pohovoru dne 28. 12. 2006 uvedl, že jako důkaz na podporu svých tvrzení předložil pouze svůj stranický průkaz, nicméně v době pohovoru byla fotokopie uvedeného novinového článku prokazatelně součástí správního spisu. Žalovaný se však při pohovoru stěžovatele na obsah tohoto novinového článku vůbec nedotazoval, a nemohl proto posoudit, zda by případně měl být proveden jako důkaz (k hlediskům určujícím potřebu provedení důkazu rovněž srov. rozsudek ve věci otce stěžovatele č. j. 1 Azs 59/2008 - 53). V rozhodnutí pak skutečnost, že stěžovatel tuto listinu předložil, ani nezmínil. Stejně tak ji nijak nezohlednil ani krajský soud při svém rozhodování v řízení o žalobě.

Z výše popsaných důvodů Nejvyšší správní soud shledal rozsudek krajského soudu nesprávným a přistoupil k jeho zrušení. Zároveň je však třeba konstatovat, že nesprávné hodnocení krajského soudu ohledně popsaných skutečností, nemohlo mít za následek zrušení všech stěžovatelem napadených výroků rozhodnutí žalovaného.

Krajskému soudu je totiž třeba přisvědčit v tom, že za podstatnou je třeba považovat především skutečnost, že stěžovatel pobýval na území ČR již od března 2004 na základě opakovaně prodlužovaného víza ze účelem zaměstnání, přičemž jeho poslední vízum mu vypršelo v březnu roku 2006, a o udělení mezinárodní ochrany požádal až v prosinci 2006, kdy již neměl jinou možnost legalizace svého pobytu, protože rozhodnutím Oddělení cizinecké policie Vyšní Lhoty ze dne 19. 10. 2006, č. j. SCPP-680-10/OV-XII-2006, mu bylo uloženo správní vyhoštění na dobu 6 měsíců.

Krajský soud v této souvislosti zcela správně poukázal na ustálenou judikaturu zdejšího soudu k otázce posuzování naléhavosti důvodů pro udělení azylu v případě, kdy žadatel podá žádost až se značným časovým odstupem od příjezdu do ČR a primárně z důvodů legalizace dalšího svého pobytu.

Krajský soud mimo jiné odkázal i na právní názor vyslovený zdejším soudem v rozsudku ze dne 20. 10. 2005, č. j. 2 Azs 423/2004 - 81, www.nssoud.cz, podle něhož „přestože stěžovatel zřejmě byl v zemi původu pronásledován z azylově relevantních důvodů,

nemohl mu být azyl udělen za situace, kdy o azyl požádal až po čtyřech letech nelegálního pobytu v České republice, nadto z důvodů odlišných, které jej z ochrany formou azylu diskvalifikovaly (zde brozícího správního vyhoštění). O azyl je totiž nutno žádat bezprostředně poté, co má k tomu žadatel příležitost, a to nejen z hlediska zeměpisného, ale i časového.“ Tento právní názor je založen na úvaze, že pronásledování, jemuž byl žadatel ve své zemi původu vystaven, sice zůstává součástí jeho minulosti a mohlo být i důvodem jeho odchodu ze země původu, nelze jej však považovat za bezprostřední pohnutku podání žádosti o azyl.

Pro úplnost pak lze na tomto místě připomenout, že stěžovatel při pohovoru před správním orgánem uvedl, že o existenci institutu azylu se dozvěděl krátce po svém příchodu do České republiky.

Nejvyšší správní soud neshledal důvod se od citovaného právního názoru odchýlovat. Aplikováno na nyní souzenou věc z citovaného právního názoru vyplývá, že ani v případě, kdy by žalovaný na základě shora popsaného postupu při dokazování, dospěl k odlišným závěrům než při svém původním rozhodování, nemohlo by to mít vliv na závěr o udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. V tomto směru lze tedy jednoznačně předvídat, že výrok žalovaného o neudělení azylu podle citovaného ustanovení, jenž stěžovatel napadl žalobou u krajského soudu, nemůže ani v takovém případě doznat změny.

Na druhou stranu však i citovaný rozsudek č. j. 2 Azs 423/2004 - 81, předpokládá samostatné posuzování podmínek pro udělení překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu (k tomu srov. i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 3. 2004, č. j. 2 Azs 12/2004 - 40, publ. pod č. 260/2004 Sb. NSS). V této souvislosti lze připomenout, že sice § 91 zákona byl s účinností od 1. 9. 2006 novelou č. 165/2006 Sb. zrušen, zároveň však byl do zákona o azylu vložen nový § 14a upravující podmínky doplňkové ochrany. V této souvislosti však Nejvyšší správní soud dále odkazuje především na rozsudek ze dne 26. 7. 2007, č. j. 2 Azs 30/2007 - 69, www.nssoud.cz, v němž uvedl, že „*jak dřívější znění ustanovení § 91 zákona, tak nynější znění jeho § 14a představují nicméně především zakotvení zásady non-refoulement obsažené v čl. 33 Ženevské úmluvy, která znamená de facto závazek smluvních států „nevyhostit jakýmkoli způsobem nebo nevrátit uprchlíka na hranice země, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení“.*“

Příkaz označovaný za zásadu „non-refoulement“ vyložila i bohatá judikatura Evropského soudu pro lidská práva v návaznosti na článek 3 Evropské úmluvy (publikovaná jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí pod č. 209/1992 Sb.) v tom směru, že nelze uprchlíka vrátit do země, kde by byl vystaven hrozbě mučení či nelidského a ponižujícího zacházení či trestu zakázaného tímto článkem. Zmíněn může být např. rozsudek Velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci H. L. R. proti Francii ze dne 29. 4. 1997 (publ. pod č. 1997-III Sbírky rozsudků a rozhodnutí, § 34): „*Vyhoštění cizince smluvní stranou může být nicméně záležitostí, na niž se vztahuje článek 3, a tudíž může vzniknout odpovědnost tohoto státu podle Úmluvy, pokud jsou dány zásadní důvody pro předpoklad, že tato osoba, pokud by byla vyhoštěna, by v zemi, kam by vycestovala, byla vystavena reálnému riziku zacházení rozpornému s článkem 3. V takovém případě článek 3 vyvolává povinnost nevyhostit takovou osobu do tohoto státu (viz rozsudek Soering proti*

Spojenému království ze 7. července 1989, série A č. 161, str. 35, § 90 - § 91; rozsudek Cruz Varas a ostatní proti Švédsku z 20. března 1991, série A č. 201, str. 28, § 69 - § 70; rozsudek Vilvarajah a ostatní, cit. výše, str. 34, § 103; rozsudek Chahal proti Spojenému království z 15. listopadu 1996, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 1996-V, str. 1853, § 73 - § 74, a str. 1855, § 80; a rozsudek Ahmed proti Rakousku ze 17. prosince 1996, Zprávy 1996-VI, str. 2206, § 39). Citovaný judikát je možno analogicky vztáhnout i k čl. 2 Evropské úmluvy, který se týká přímo ochrany života jako takového (srov. rozsudek ze dne 14. 6. 2007, č. j. 9 Azs 23/2007 - 64, publikovaný pod. č. 1336/2007 Sb. NSS).

Na tomto místě pak Nejvyšší správní soud připomíná, že žalovaný založil i svůj závěr o neudělení doplňkové ochrany stěžovateli na tom, že jeho výpovědi vyhodnotil jako nevěrohodné. Jestliže však žalovaný ve správním řízení zcela opominul důkazy navrhované stěžovatelovým otcem, ačkoli o jejich potenciálním dopadu do rozhodování o žádosti stěžovatel věděl, nemohl jeho závěr o nevěrohodnosti stěžovatelovy výpovědi obstát. Bylo proto na místě, aby již krajský soud v rozsahu výroku o neudělení doplňkové ochrany rozhodnutí žalovaného zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Pro úplnost Nejvyšší správní soud poznamenává, že jakkoli ve shora popsáném směru je třeba, aby se žalovaný znovu zabýval tvrzeními stěžovatele i jeho otce vztahujícími se k době jejich pobytu v zemi původu, obecně platí, že pro zjištění okolností rozhodných pro udělení doplňkové ochrany je určující doba případného návratu žadatele o azyl do jeho vlasti, tedy situace v okamžiku, kdy má být o doplňkové ochraně rozhodováno. Žalovaný tedy musí při svém rozhodování zohledňovat i změny, k nimž v mezidobí v zemi původu stěžovatele došlo.

VII.

Pokud stěžovatel v kasační stížnosti namítal, že vycestoval do země původu a vyřídil si tam nový cestovní doklad pouze díky pomoci svých přátel, ilegálně a díky korupčnímu jednání jednoho z úředníků, pak jde o tvrzení, která ve správním řízení ani v řízení před krajským soudem neuváděl. Z pohledu přezkumu kasačním soudem jde o tvrzení nová, která stěžovatel uplatnil až poté, co bylo vydáno napadené rozhodnutí. K takovým skutečnostem Nejvyšší správní soud ve vztahu k otázce neudělení azylu nepřihlíží (§ 109 odst. 4 s. ř. s. ve spojení s rozsudkem zdejšího soudu ze dne 21. 3. 2006, č. j. 2 Azs 75/2005 - 75, www.nssoud.cz).

Pro úplnost Nejvyšší správní soud připomíná, že stěžovatel ve správním řízení tvrdil, že se do země původu vrátil z důvodů zásnub, přičemž popsal svůj návrat jako bezproblémový avšak s tím, že o jeho návratu nikdo nevěděl, v čemž mu měl pomoci jeho známý - zaměstnanec úřadu státní bezpečnosti. V žalobě pak rovněž žádné konkrétní potíže při návratu do vlasti netvrdil, pouze uvedl, že obavy z pronásledování dále pociťoval.

Pokud jde o otázku neudělení doplňkové ochrany, zdejší soud se předmětným tvrzením stěžovatele s ohledem na důvody zrušení rozsudku krajského soudu již nezabýval.

VIII.

Nad rámec nezbytného rozsahu odůvodnění tohoto rozsudku daného uplatněnými kasačními námitkami pak Nejvyšší správní soud uvádí, že v řízení o žalobě bylo třeba přisvědčit i námitce stěžovatele, podle níž se žalovaný v napadeném rozhodnutí nezabýval otázkou, zda jím zmiňovaná možnost podávat stížnosti na postup úředních osob k soudnímu systému a úřadu ombudsmana mohla představovat efektivní ochranu. Žalovaný v této souvislosti ve svém rozhodnutí odkázal na Informaci UNHCR č. j. OAM-588/2005 z 25. 5. 2005 a uvedl, že podávání takových stížností je v zemi původu stěžovatele běžné. Skutečnost, že podávání takových stížností je běžné, však ještě neznamená, že takovýmto postupem lze dosáhnout efektivní nápravy. V tomto směru pak právě žalovaným zmiňovaná informace UNHCR uvádí, že úřad ombudsmana vznikl až v roce 2003 (bližší údaj není k dispozici) a soudní systém nepracuje efektivně. Citovaná informace rovněž odkazuje na vyjádření nevládních organizací Human Rights Watch a Amnesty International, podle nichž například za incidenty bití a neoprávněného zadržování stoupenců opozice policií nebyli žádné úřední osoby potrestány. Obdobně se k efektivnosti podávání stížností vyjádřil i sám stěžovatel při pohovoru ve správním řízení.

Nejvyšší správní soud k této otázce pro účely dalšího řízení uzavírá, že i z žalovaným předložených podkladů vyplývá jednoznačný závěr, že jím uváděná možnost podávání stížností s největší pravděpodobností nemohla představovat prostředek efektivní ochrany před potížemi způsobenými úředními osobami.

IX.

Rovněž nad rámec nezbytného rozsahu odůvodnění Nejvyšší správní soud dále odkazuje též na svůj rozsudek ze dne 6. 2. 2008, č. j. 1 Azs 18/2007 - 55, www.nssoud.cz, v němž se zabýval situací, kdy správní orgán učinil závěr o nevěrohodnosti výpovědí více žadatelů o azyl týkajících se týchž skutkových okolností na základě rozporů mezi těmito výpověďmi. Nejvyšší správní soud k této otázce uzavřel, že *„zjistí-li správní orgán, že výpovědi žadatelů o azyl o týchž skutečnostech si odporují, je jeho povinností poskytnout těmto žadatelům možnost rozporů vysvětlit, jinak je závěr správního orgánu o nevěrohodnosti takových výpovědí v rozporu s § 3 správního řádu z roku 2004“*.

K tomu Nejvyšší správní soud navíc poznamenává, že byť byla kopie protokolu sepsaného při pohovoru žalovaného s otcem stěžovatele v současné probíhající řízení založena jako součást správního spisu vedeného ve věci stěžovatele, nebyl stěžovatel s tímto listinným důkazem nijak seznámen, ačkoli z něj žalovaný při hodnocení stěžovatelových tvrzení, alespoň pokud jde o porovnání výpovědí obou žadatelů, také vycházel.

Vzhledem k tomu, že kasační stížnost byla shledána důvodnou, Nejvyšší správní soud napadený rozsudek krajského soudu dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm, vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.), rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 13. srpna 2008

JUDr. Marie
Žiřková
předsedkyně
senátu